

A'

TSASZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, BölDOG-ÁSSZONY' Havának
(Jauuáriusnak) 15 dik napján, 1793-dik
ÉszTendőben.

Hadi Környülállások.

Custine Frantzia Vezér, azzal biztatja
Máyntz Városát, hogy ő tőle nem fog vissza
kivánódni a' Vár; de ha még is úgy találna
történni a' dolog: mondhatja, hogy az os-
tromlók nem másképpen készíthetnek útát
bé a' Várba, hanem a' magok hóltt testeik-
nek halmaikból — Ambár Szabadság-fája és
Klúbja állítottak is fel *Máyntzban*: de tsak
ugyan ezeknél fogva se bizott még is egészen
Custine a' *Máyntzi* Polgársághoz, mellynek
E vilá-

világos jele az a' többek között, hogy Dec. 4-dikén minden fegyvereket el-kivánt vólt a' Polgároktól; és annak meg-tudására, ha vallyon tőkélletesen tellyesített é akarátja, minden házakat rendre visgáltatott.

A' melly *Hessen-Darmstadt* Seregek a' *Vormátziai* Püspökségnek *Lampertheim* nevü helységét válaftították tanyájoknak, jó pré-dára tettek szert; úgymint: két gabonás, és egy szénával rakott Frantzia hajókra; sok más hajóit pedig az Ellenségnek, mellyek mind *Vormátziába* szándékoztak, el-súlylyesztettek.

A' *Hessen-Darmstadt* Landgráf egy új Vadász-Sereget állítat-fel *Schäfer* Kapitány által, a' ki az Amerikai hadban különös vitézi nevet szerzett magának.

A' *Hannoverai*, és *Saxóniai* Vál. Hertzgek által a' Frantziák ellen ki-állított fegyveres Nép, tiz ezer Prusszusokkal eggyesülve a' *Vejfáliai* Kerületbe szándékozott.

Clerfait Vezérünk' Seregének fő kvártélyya, a' *Jülich* Hertzegségnek *Bergheim* nevü Városában vólt még ezen hónapnak 4-dikén. Az előtt való nap, úgymint Jan. 3-dikán, öszve kaptak az elől álló Seregek. A' Frantziák közzül mintegy 60 an estek-el, kik között két Tisztek is vóltak; negyvenen pedig el-fogattak, kik közzül hatan mindjárt agyon lövettek: mivel a' mi szolgálatunkból szöktek vólt által az Ellenséghez.

Az

Az egyesült Prusszusok és Hasszusok, Jan. 6-dikán, reggeli 4 és 5 óra között meg támadtak *Hochheimban* 5000 Frantziákat. Öt százig valót le-öldöstek közzülök, 145öt el-fogtak, 's 11 ágyújokat nyerték-el. A' Város' kapuja felett meg-búttak 30 Frantziák, 's midön a' Prussziai Király bé-lovaglott volna a' Városba, tüzet adtak; de tsak ugyan semmi vezélly nem érte a' Felséget.

A' *Brüsszeli* tudósítások szerént, *Dumourier* Frantzia Vezér' Seregének egy része, még Dec. 24-dikén kezdett vólt már téli kvártélyokra oszlani. Maga *Dumourier* Brüsszelbe ment; onnan pedig, egészségének helyre-állítása végett, *Párisba* indúlt Decembernek 28-dikán.

Nápoly, és *Frantzia* Országok között, nem fog fel-bomlani az egyesség. — Mint-hogy a' Frantzia Ministérium panaszolkodott *Ludolf* Úr ellen, a' ki *Nápolyi* Követtséget viselt *Konstantzindápolyban*: tehát ezen Urat vissza hívta a' *Nápolyi* Felség; egyszersmind meg-igérte, hogy Követjét fogja küldeni *Párisba*. — A' későbbi tudósítások szerént, már el is küldötte.

Gr. *Clerfait'* vezérlése alatt lévő Seregünk elől álló részének vitézi jeles tetteiről eredeti hitelességű Tudósítások érkeztek hozzánk, mellyek közzül most tsak e' következendöket közölhattük.

Néhai Gróf *Eszterházy Imre'* nevét viselő Magyar lovas Regimentünk' érdemes Obersteréhez, *Dévay* ö Nságához, olly jelentést kül-

küldött Dec. 5-dikén délután, Tirolisi Vadász Kapitány *Baroncelly* Úr, hogy *Lüttich* Városából számosan sereglene *Sumány*ba az Ellenség, egygy órányira az Oberster Úr' fekvő helyéhez *Batishoz*. Szinte egygy időben érkezett *Eszterházy* Huszár Kapitány *Zombory* Úrtól is a' tudósítás, hogy az említett táj felé nagy erővel nyomódnak a' Frantziák, és előre küldött vizsgálóik mutatták volt is már magokat; hanem a' nevezett Kapitány Úr villza puskáztatta őket. Ezen hiradásokra mindjárt maga mellé vett az Oberster Úr, 20 lovas, 's ugyan annyi gyalog Vitézeket, 's elindult, hogy meg-tudhassa, mitsodás erővel lehet az Ellenség. A' mint hamarjában végére járhatott, 3 ezer főből állónak ítélte azt; mellyre nézve fel-tette magában, hogy még azon éjtzaka, elől hátúl megtámadja a' Frantziákat: de hogy annál bizonyosabb lehessen még is ezeknek számok felől, Kémekeket küldött a' hátok megé; hanem mivel a' Kémek — hihető, el-fogattatván — vissza nem tértek: más napra halasztotta az Oberster Úr, szándékának tellyesítését; a' mint is 6 dikra virradóra *Sumánynak* vette menetelét egyenessen, az Ország-útján egygy *Eszterházy* Huszár-szárnyal, mellyet Báró *Szentkereszti* Fő Strása-Mester Úr kormányozott; és 3 Vadász, 's két *Branovátzky*, vagy is *Mihálovits'* szabad Seregebéli Kompániákkal, mellyeket *Baroncelly*, *Lauter*, és *Belen* Kapitány Urak vezérlettek. *Mahony* Májor Urat pedig, a' kinek nevét tiz Német Vadász-Kompániák viselik, négy Kompániá-

niával háta megé rendelte az ellenségnek. Ez, közel sem várta, feléje közelgetett Seregetskenket, hanem olly hirtelenséggel szaladt vissza *Lüttich* felé, hogy a' Lovasság, két hosszú ágyújával, 's ugyan annyi mozsárral el-hagyta a' Gyalogságot, melly közzül sokan, a' kik az eleven sövények' árnyékában el nem illanthattak: rész szerént elfogattattak, rész szerént meg-ölettettek. A' holtak között, kiknek száma mintegy 30ig való vólt, találtattak két fő nélkül való testek is. Ezek *Lüttichi* Parasztok vóltak, 's mivel a' *Szerviaiakra* mérészlettek tüzelni: Török módi le-nyakasztatás leve a' büntetések. — Különös vitézségeket mutatták ez alkalmatossággal, *Eszterházy* Huszár Kapit. *Naszvady*, és Fő Hadnagy *Metséry* Urak, kik egész *Bénig* üzvén Osztállyaikkal az Ellenséget, közzüle út-félben sokat le kaszaboltak. Szerviai Seregbéli Kapitány *Petrovits*, és Zászlótartó *Földváry* Urak is nagy kárt okoztak az Ellenségnek, melly is úgy annyira meg-félemlett, hogy soha többet a' *Soumányi* úton nem alkalmatlankodott.

Idősbb Gr. *Odonell* Májor Úr, *Vervier*, és *Batisse* között, *Petite Rechaine* nevü helység-nél lévő szoros járáshoz rendeltetvén, két 3 fontos ágyúkkal, maga első Batalionjával, két Vadász Kompániával, és 50 Lovasokkal, jelentette *Dévay* Oberster Úrnak Dec. 11 kén délelőtti tíz óra tájban, hogy az Ellenség nagy erővel mutatná magát, a' *Vervieren* túl lévő partokon, 's már tett is vólna egy-nehány ágyú-lövést a' mi elől állott Vité-

zeinkre. Ezen tudósításra, segítségére sietett leg-ottan Oberster *Dévay* Úr, *Odonell* Májor Úrnak; Gróf *Sztáray* Reg. béli két Kompániákkal, és egy 6 fontos ágyúval; *Malovetz* Májor Urat pedig szinte annyi erővel, mint maga indúlt, utánna rendelte magának. — Azonközben, a' míg *Petit Rechaineig* érkehetett volna *Dévay* Oberster Úr, meg-támadta az Ellenség Gróf *Odonellt*, és egy *Vervieri Fion* nevű Lakosnak vezérlése alatt, a' kerteken, réteken, 's az eleven sövények között, holmi óldal-úton rohanván, egélfén el is kerítette úgy annyira, hogy, ha *Eszterházy* Huszár Hadnagy *Olgyai* Úr bé nem vágott volna tüzessen 50 Emberével, a' sebessen előre tolakodó Ellenség közzé: minden bizonnyal el-vezttette volna említett Májor Úr az ágyút; a' minthogy erről, írásbéli bizonyosságát is adta. Szerentséssen meg-mentett ágyúival, vissza vonta magát szüntelen való tüzelés alatt *Petite Rechaineig*; a' hol is egyesítvén magát, *Malovetz* Májor Úr kormányozása alatt lévő Gróf *Sztáray* Regementjébéli két Osztályal, egész *Vervierig* vissza verte az Ellenséget, olly diadalmasan, hogy két száz formán hullottanak-el közzüle, kiknek testeik többnyire mind szúrva találhattak; mellyből ki-tetszik, hogy a' Gróf *Sztáray* nevét viselő Magyar Vitézek, érd. Tisztjeiknek vezérlések alatt, nem irtóztak a' golyóbisoknak sűrűségétől; hanem ezeknek trutzára is közikbe rontottak a' Frantziáknak. — Látván az Ellenség, hogy e' tájjon mindenütt hátráltatik igyekezetében,

egy-

egynehány ezer nyugodtt néppel völgyeken 's kerteken lopakodván, egészen el akarta keríteni Seregünk' bal szárnyát; de mivel egy 12 fontos ágyú, és az *Odonell*' második Batalionjából két Kompánia már előre oda rendeltetett óltalmúl, annakutánna pedig még Gróf *Martziny* Oberstlieut. Úr is maga granatéros Batalionjával, és Hertzeg *Schwarzenberg* Májor Úr, két *Latour*' Dragonyos Svadronnal; tehát az Ellenség, szüntelen való ágyúzás alatt, harmadszor is vissza veretett nagy veszteséggel. Estveledvén az idő, nem üzette tovább *Hodimonnál*, sokszor említett Oberster Úr az Ellenséget; hanem a' régi posztokat (katonai tanyákat) újra megszállította, de nagyobb erővel. — Öszvevévén ezen tájjéki minden posztjainkat, tsupán 1500 hív, és bátor szivü Vitézeink tartották meg azokat, *Dévay* Oberster Úr' fő kormányozása alatt, hat ezerből állott Ellenség ellen, még pedig úgy, hogy ezen 6 ezerből 500-at a' más világra küldöttek; 135 öt pedig el-fogtak. — Kötelességének is esméri a' Kormányozó Oberster Úr, hogy közönségesen magasztaló vallást tegyen minden Stabális, és Fő Tiszt Uraknak jó rendtartásokról; a' több Népnék pedig állhatatos szivességéről, 's kész engedelmességü jó akaratjáról. — Idősbb Gróf *Odonell* Májor; *Olgyai* Hadnagy; *Malovetz* Májor, és *Sztrazsinszky* Kapitány, a' *Sztáray*' Regimentjéből; továbbá: *Odonell*' szabad Seregebéli Kapitány *B. Plonquet*, és Tirolisi Vadász-Kapitányok *Flieger*, 's *Gürtler* Urak különös
ju.

jutalomra tették magokat érdemesekké. — *Eszterházy* Magyar lovas Regimentjebéli Fő Hadnagy *Metséry* Úr, a' Kormányozó Oberster Úrnak tellyes kedve 's meg-elégése szerént viselte magát, olly terhes kötelességekben, mellyek élete' vezedelmével voltak egybe-kötve; mert nagy buzgósággal meg-vitte mindenfelé a' Vezér Úr' parancsolatit, 's ennél fogva, igen nagy elköz volt az Ellenség' igyekezetének meg-előzésében; mellyre nézve, ezen Tisztnek remek érdemeit különösen ajánlotta a' Vezér, Gr. *Clerfait* Hadi Tármester Úrnak, a' fellyebb való jelentés végett.

Követést érdemlő nemes példák.

Bétsben, egy fő Nemességü, és Méltóságú: de magát meg nem nevezett hiv Tagja a' Státusnak, 20 ezer forintokkal könnyítette a' közönséges Kints-tár' mostani terhét, ő Felsége személlyéhez, és a' Státus-hoz viseltető buzgóságából. Hasonló Lélektől vezéreltetvén a' Szabó-Mester Polgárok is, 3001 forintot, és 20 krt ajánlottak a' had folytatására; *Alsó-Ausztriai* Kormány-Széki Tanátsos *Hönigsberg* Úr 2350 forintot; Magyar borral kereskedő *Hammer* Úr 225öt; Nemes *Neuberg* Úr 2000et. Atyai érzékenységgel fogadta mind ezen áldozatokat ő Felsége.

A' *Bádoni* Markgráfságnak *Malsch* helységébéliek el-végezték magok között önként való jó indulatjokból, hogy mivel ez idő
sze-

Izerént sok költekezései vólnának jó Fejedelmeknek: két éftendőre való adót előre lefizessenek nékie.

Floh nevezetű *Haffziai* Falu' Lakosainak midön értékre esett vólna: melly vitézül viselték légyen magokat a' *Haffzus* Vitézek *Frankfurtnál*, pénzt hánytak öfzve, hogy megjutalmaztathassák a' Falujokból lévő 25 Legényeknek derék magok-viseléseket. Annyira gyült a' jó akaratbéli pénz, hogy az említett 25 Katonák közzül mindeniknek egy egy kis tallérja jutott.

A' *Ravensbergi* Grófságban, és *Minden* tájján, arra tökéllette magát a' Föld-népe, hogy a' *Vestfáliai* Prusszus Regementeknek ingyen szolgáltasson füstöltt húst és kenyeret. A' Nemesség pedig, szives alamisnázkodása által szép summát gyűjtött öfzve, mellyből a' meg-sebesítették, 's az özvegyek és árvák fel-segíttessenek.

Elegyes Tudósítások.

Egy *Szerviai* Török Irástudó azt kérdi nem régiben: Hát tsak ugyan igaz e' az, hogy a' *Frantziák* már mostanában Király nélkül vagynak? Midön mondották vólna néki, hogy igen is, úgy vagyon a' dolog; No, úgymond szánom is én tehát a' *Frantzia* Nemzetet. Ollyan az ő sorsa mint az *Anyá* nélkül maradott méh seregé, melly addig kereng Vezér nélkül, mig végre elvész.

Dec.

Dec. 24-dikén irták *Slavoniából*, hogy még akkor is uralkodott a' pestis *Belgrád* és *Vidin* között; hanem tsak ugyan a' Törökök is kezdig már által látni, hogy bár *Mahomet* nagy Prófétájok fenyítettse is őket a' dög-halál által: tsak ugyan szabad, 's lehet is annak nagyobb el hatalmazását, okos eszközök által meg akadályoztatni. Azért is, a' Keresztyéneknek példájok szerint sok pestises helységeket egészen bézártak.

Frantzia Hertzeg *de la Premouille*, 's más ki költözött fő Frantziák is érkeztek *Bétsbe* a' napokban. Ezek között némelyeknek gazdag birtokaik vagynak *Napnyugoti Indiában*.

Párisba sokan gyültek a' Király' Pártfogói között; de különbkülönbféle módon titkollyák magokat. — *Strafszburg* Városának, sőt egész *Alsátziának* nagy része hajlik a' Királyhoz.

M a g y a r O r f z á g r ó l.

„Tellyes örömmel, 's mintegy megújulásal olvastuk az Ó Esztendőnek utolsó *Hírmondójában*, a' *Sopronyi Magyar Gyülekezetnek* éppen azon a' Vasárnapon lett fel-támadását, mellyen az Aug. Konfessziót követő *Evangyélikus Atyafiaknál* az az *Evangyéliomi Szakasz* magyaráztatik: *Mondiátok-meg Jánosnak, hogy a' Halottak fel-támodnak!* — Óhajtjuk immár, hogy a' fel-ültt Halott ki is léphessen a' setét sírból, melly

melly meg-lészen; ha még abban iparkodik T. *Wilfinger* Uram, hogy a' közel 6000 Lelket féamláló Német Ekklesiának rendes Magyar Oskolája is légyen, mint vólt régenten a' múltt Században, míg t. i. a' szép Magyar Gyülekezet a' nemzeti gyűlölség miatt el nem süllyedett. Meg-köszönnük mi egyébaránt, a' kik hajdan *Sopronyban* végzettük oskoláinkat, 's örömeztobb küldjük ezentúl *Sopronyba* Tanulóinkat; meg-köszönnük az említett T. T. Férjfiúnak, ha a' hajdan el-temettetett *Sopronyi* Magyar Ekklesiának a' Konvent' Archivumából gyűjtendő le-írásával, úgy a' fel-támadott nevezetes Halott felett mondott Beszédjével kívánna meg-ajándékozni, a' nagyságos dolgokat maga tulajdon nyelvén hallani 's olvasni szerető Magyar Nemzetet. “

Debretzenből, Jan. első napján.

„A' múltt héten, igen szerentsétlenül járt itt egy Sertés-Hentes. Agyon akarván t. i. ütni egy-hízott sertést, nem találta úgy, hogy mindjárt el-esett volna az; tsak a' kezével akarta tehát azt le-nyomni, 's egy-szersmind ki-rántja tsizmája' szára mellől a' kést, hogy vérét vegye a' disznónak; de nem birván vele fél kézzel, újra vissza akarta tenni tsizmája mellé a' kést: de szerentsétlenségből a' tzombjába találta szúrni, még pedig olly méllyen, hogy minekutánna igen sok vére folyt volna el: meg-hólt. “

Svéd

Svéd Ország.

Az Igazgató Hertzeg közönségesen ki hirdettette, az Országban, hogy az adót le nem fizethetett Lakosoktól soha se' lehessen el venni ezentúl zálogban ruháikat, műszereiket, 's a' t. melly kegyes Rendelések panaszt ki vevz a' Föld-Nép' szegényebb részének szájából.

A' *Lenygel* Gyűlés vissza hívta *Stokholmból* Gróf *Potockit*, a' ki eddig a' *Lenygel* Korona' részéről viselt ott Követséget.

E' szerént a' Svéd Udvar sem küldi már el Követnek Varsóba *Toll* Generállieutenantot, mint előbb szándékozott volt.

Az a' Predikátor, — *Viden* (és nem a' mint elébb irták volt *Mieden*) nevezetű — a' kiről irtuk volt, hogy az általa rútúl meg bántatott Igazgató Hertzegtől minden bántódás nélkül vissza botsáttatott a' maga Ekklesiájába, mihelyest vissza ért oda: mindjárt újra el kezdett predikállani a' Nemes Lelkű *Südermannlandi* Hertzeg ellen. Ezen el szenvedhetetlen vakmerőségű tselekedetéért kérdőre vonatván eszelőkösnek találtatott.

J e l e n t é s.

Edgyező ohajtások az mind azoknak a' kik Nemzetünk Ifjainak a' tudományokban, és szerencsésebb életben való igazi előmeneteleket sziveken viselik, hogy bártak már valaha egy olyan, az életre szükséges minden féle tudományoknak rövid rajzolatját, lehetne születt nyelvünkön azoknak kezeikbe adni, a' minémüekkel egyéb pallérozott nemzetek, és közelebb a' tudós Németek feles számmal ditsekedhetnek. Hogy kedves Ifjainknak ezen ohajtott boldogságát, én is tölem ki telhető képpen elzközölhessem; Lutz Györgynek, a' Kemp. tani Oskolák' N. T. Igazgatójának azon gyönyörűségeen ki dolgozott Tanító Könyvét, mellyet sok Német Oskolákben, 's nevezetesen a' Soproni Gymnásiumben is kézi könyv gyanánt tartanak, és tanulnak, Magyar nyelvre fordítottam, és Ifjaink számára némely szükséges változtatásokkal, 's bővítéssel alkalmaztattam, élvén azon szabadsággal, a' mellyet a' tudós Német, és más Fordítók szoktak tartani az Anglus, Frantz, és egyéb munkák fordításában. — A' munkát előre szerfejett ditsérni méltán gyanús portékának láttatna; de a' kik azt esméri nem fogják sokallai ezen felőle tett itéletemet, hogy az a' fel vett dolgokat olly mindene- ket be foglaló rövédséggel, értelmes és kellemetes móddal adja elől, a' minémüt tsak lehet várni egy 18-dik Század' végén iró világos értelmű Philosophustól, és Ifjuság' nevelőjétől, — A' benne elő adott tudományoknak vagy dolgoknak foglalata ez:

- 1.) A' Természet Históriaja, a' természet természeteinek hafznaikkal egygyütt.
- 2.) Az emberi test.
- 3.) Az egészség fen tartásáról közönséges és különös regulák.
- 4.) A' hallottaknak látszókat, és élet veszedelmébe forgókat szabadító elzközök.
- 5.) Az emberi Lélek.
- 6.) Hogy kell helyesen élni az ésszel.
- 7.) Emberi társaságok.
- 8.) Minémü munkák által jutnak az emberek a' nyers matériálékhoz.

tar-

tartoznak a' földmivelés, baromtartás, 's a' t. A' mesterségek, kereskedés, pénzeknek, fontoknak, mértékeknek esmérete 's a' t. 9.) A' számvetés. 10.) Mérés (Geometria) 11.) Mekkánika. 12.) Építőmesterség. 13.) Tudósság. 14.) A' Nyelvek. 15.) Udvariság Regulái, a' Testviseletére, ruházatra, életre, társalkodásra, és Levél írásra nézve. 16.) Okosság Regulái. 17.) Gazdálkodásra oktató Regulak. 18.) Természet tudomány (Physica) 19.) Az Égi testek. 20.) A' föld. 21.) Föld le-írás (Geographia) A' Világnak öt részei szerént. 22.) Idő - számolás (Chronologia.

Folayttása következik.

B é t s.

Tegnapelőtt maskarás Bál volt az Udvari tántzoló Palotában (Redut - Szálában), mellyben Tsászár és Tsászárné Ő Felségek is sok ideig mulatták magokat. A' F. Tsászárnét igen kevesen esmerhették - meg, mert állortzásan volt, és karjában édes süteményes kosarat hordozott, mellyből némelly nem kináltt Személlyek is vettek.

Ő Felsége, nem akarja, hogy ezentúl úgy nevezett Kantzelláriai Praktikánssággal töltsék idejeket a' jól készült Iffjak; hanem böltsen rendelte, hogy mindjárt Referendárius Urak mellé adattassanak, a' hol Kontzipistaságra készíthessék magokat. A' tsupa írásra pedig olyan személlyek alkalmaztassanak, a' kik Katonai szolgálatot tettek; de annak tovább való folytatására alkalmatlanokká lettek.

Tegnap

Tegnap egy igen mulatságos új Ballét, vagy Teátrumi Tántz adatott, *Der Jahrmarkt*, Vásár, vagy Sokadalom nevezet alatt, az Udvari Játék-néző helyben. A' melly Kortina (festett fal) szemléltetik ezen Ballét' alkalmatosságával a' tántzoló hely' végső részén, igen elevenen adja-elő nagyban, *Nápoly* Városának egy részét; a' füstölgő *Vesuv* hegyét; a' tengert 's a' t. — Az egész Fels. Udvar jelen volt a' Teátromban.

* *

* *

* *

Baranya Vármegyében, *Péts* Városában a' múltt Dec. 23-dikán temettetett el Gr. *Erdödy* Magyar lovas Reg. beli Kapitány Gr. *Sermáge* Úr szerelmetes Hitvese. — *Horváth* Országi Bán, és az említett Regiment' Tulajdonos' Gr. *Erdödy* János belső Tanácsos Úr kedves Leánya. Első szülsége okozta halálát ezen még csak 23 esztendőket élt Iffjú Asszonyoságnak, a' ki példás Embert-szeretőségével mindeneknek szíveket meg nyerte, a' kit úgy siratott az egész Svadron béli Legénység is, mint édes Anyját.

